

Tóth Éva

Az Egyetemi-, Kutatóintézeti Együtműködési Program az Országgyűlési Könyvtárban

Az Országgyűlési Könyvtár 2014. március 17-én nyitotta meg újra a kapuit, miután mintegy 9 hónapnyi zárva tartás alatt teljes megújítási folyamaton esett át. Ekkor szembesültünk vele, hogy elkerülhetetlen a szolgáltatásaink népszerűsítése, így megalkottuk és 2015-ben megindítottuk az itt bemutatott szolgáltatásmarketing-programunkat, az Egyetemi-, Kutatóintézeti Együtműködési Programot. Célkitűzésünk a könyvtárhasználók számának növekedése és a könyvtár szakmai presztízsének emelése, a szakmai felhasználások erősítése. A szakmai kapcsolatok elmélyítésének egyik legmeghatározóbb terepe a könyvtár számára a felsőoktatási intézményekkel való együtműködés. A programelemeket úgy próbáltuk kialakítani, hogy színes palettát kínáljunk, minden intézmény, és minden oktató, kutató ki tudja választani a számára leghatékonyabbnak ígérkező együtműködési formát.

Tárgyszavak: marketing; könyvtár; kulturális szolgáltatás; felsőfokú oktatási intézmény; kutatóintézet; tudományos együtműködés

Előzmények

Az Országgyűlési Könyvtár 2013-ban nagyfokú megújulási folyamaton ment keresztül. Alaposan átgondolt szempontrendszer alapján megtörtént az állomány teljes revíziója, ami állományapasztást, valamint állománygyarapítást is jelentett; 2737 kötet friss külföldi szakirodalom került az állományba. Átalakult a szervezet, változott a könyvtárvezető, *Markója Szilárd* állt az intézmény élére, és egyéb személyi változások is történtek. A könyvtár területe is átalakult, visszaépült az olvasóterem az eredeti állapotába, az 1902-es *Steindl*-féle koncepció alapján. Bővítettük a kézikönyvtárat, jelenleg 1650 polcfolyóméteren több mint 40 000 kötet érhető el. A különgyűjteményeink, a *Magyar és Külföldi Parlamenti Gyűjtemény*, az *Európai Unió* és az *ENSZ Letéti Gyűjtemény* is egységes térben, egységes szolgáltatási rendszerben érhető el. Átalakítottuk a tájékoztatási rendszert, létrehoztuk a Szakreferenci Szolgálatot, minden fő gyűjtőkörünknek (állam- és jogtudomány, politikatudomány, történettudomány), a mellékgyűjtőköröknek, valamint a különgyűjteményeknek egy-egy szakreferens a felelőse.

A program kezdetei, kidolgozása

2014. március 17-én, amikor a könyvtár újraindította a kapuit, jellemzően a törzsolvasóink tértek vissza, valamint a korábban már beiratkozott felsőok-

tatási hallgatók. Szembesülnünk kellett azzal, hogy a könyvtárunk „kiment a köztudatból”. Ennek felismeréséhez fontos mérföldkő volt a 2014 szeptemberében megrendezett *ELTE Egyetemi Könyvtári Nap* a Trefort kertben. Itt a munkatársaink által a megjelent felsőoktatási hallgatókkal folytatott beszélgetések alapján jutottunk a fenti következtetésre, valamint további fontos megállapításokat tettünk. Először is nyilvánvalóvá vált, hogy a könyvtár létét, gyűjteményét és a szolgáltatásait népszerűsíteni kell, vagyis szolgáltatásmarketing tevékenységet kell folytatnunk. A beszélgetésekből kiderült az is (valamint a munkatársainkkal felidézett saját emlékképeink is azt erősítették), hogy a felsőoktatási hallgatók könyvtárhasználati szokásaira (használnak-e könyvtárat, és ha igen melyeket) meghatározó mértékben hatnak az oktatóik, tanáraik. Vagyis fontos, hogy őket is megszólítsuk a hallgatók mellett.

Mindezzel szembesülve kezdetét vette a könyvtár szolgáltatásmarketing tevékenységének kidolgozása, a koncepció kialakítása, az itt bemutatott program megalkotása.

Először számba vettük a könyvtár korábbi, ez irányú tevékenységét, illetve mindazokat a terveket, elképzeléseket, amelyek korábban már jelen voltak a könyvtár életében. Megnéztük ezeket a programelemeket, és mindegyik esetében megfontoltuk, hogy illeszkedik-e a célkitűzésekhez, szolgálja-e a

kitűzött eredmény megvalósítását. A kidolgozott programunk nagyon sok pontja magában foglal korábbi, már kipróbált szolgáltatás-népszerűsítő elemeket.

A program kidolgozásánál a szolgáltatásmarketing eszköztárát vettük alapul: célok, elérendő eredmény kitűzése, célcsoport meghatározása, személyi-tárgyi-anyagi feltételrendszer kialakítása, a megvalósítás ütemezése.

Az első feladat a céljaink pontos megfogalmazása volt. Az előzőekben vázoltak alapján a minimális és konkrét célkitűzés a könyvtárhasználók számának növelése, mivel ez igazolja leginkább a könyvtár megújítása során tett fáradozásunk eredményességét. Ezentúl azonban magasabb rendű célkitűzésként a könyvtár szakmai presztízsének emelése, a szakmai felhasználások erősítése lebegett a szemünk előtt.

A célcsoport meghatározásánál az alapvetésünk úgy foglalható össze, hogy mivel a könyvtár számára a szakmai kapcsolatok elmélyítésének egyik legmeghatározóbb terepe a felsőoktatási intézményekkel való együttműködés, így a legfontosabb célcsoportjaink a felsőoktatás szereplői: oktatók, ott dolgozó kutatók és a hallgatók (alap- és mesterképzésben résztvevők, Phd hallgatók).

A tárgyi eszközeink, amellyel mindez megvalósítható, maga a törvényhozás könyvtára, amely emellett országos, tudományos, jogi szakkönyvtár is, az állományával, a különgyűjteményeivel, és a műemlék környezetben nyújtott modern szolgáltatásaival, illetve az ezek bemutatására szolgáló szóróanyagokkal, prezentációkkal.

A személyi feltételek is adottak voltak: képzett marketinges munkatárs segítette kialakítani a programot, szakmai tartalommal azonban a könyvtár munkatársai töltötték, töltik fel. A programelemek működtetésének letéteményesei a szaktájékoztatók, a szakreferensek. A Szakreferensi Szolgálat-hoz 8 fő tartozik. Szükség volt azonban egy főre, aki a programokkal kapcsolatos adminisztratív tevékenységet a vállán viszi, hiszen a Parlament épületébe a belépés is nagyon szigorú szabályokhoz kötött, így ezt előzetesen koordinálni kell, valamint a bejutás során is támogatni kell az őrség munkáját. Fontos a csoportok fogadása, épületen belüli kísérése, a nyilvántartások vezetése. Ezekre az adminisztratív feladatokra egy kulturális szakreferens áll rendelkezésre.

Programindító rendezvény

Miután az elméleti felkészülés megtörtént, 2015. április 10-én sor került a program bemutatására egy projektindító rendezvény keretében. Az Országgyűlési Könyvtár és a felsőoktatási intézmények szakmai találkozóját az Országház Vadásztermében rendeztük meg. Ez tulajdonképpen egy együttműködési szándéknyilatkozat volt a könyvtárunk részéről, melyet a megjelent, felsőoktatást képviselő szakmai célközönség irányába tettünk meg.

Erre a találkozóra invitáltuk a nagy egyetemek, felsőoktatási intézmények dékánjait, rektorait, főként a fő gyűjtőköri (jog, politika, történelem) tanszékek, kutatóintézetek vezetőit. A meghívottak száma 195 fő volt.

A rendezvényt dr. *Kövér László*, az Országgyűlés elnöke nyitotta meg. A Házelnök úr hangsúlyozta, hogy az Országgyűlési Könyvtár a "törvényhozás és a tudományos élet metszéspontjában" működik, hiszen a parlamentarizmus, a jog, a politológia, valamint a modern történelemtudomány egyik leggazdagabb szakkönyvtára. Az Országgyűlés vezetésének célja ezért, hogy szoros kapcsolatot tartson az ezeket a tárgyakat oktató és kutató intézményekkel. A rendezvény keretében sor került a programelemek konkrét bemutatására és a tudományterületi szakreferensek bemutatkozására, a könyvtár vezetője pedig a könyvtár nagy digitalizálási projektjét, a Hungaricana közgyűjteményi portált mutatta be.

A rendezvényen megtörtént a Nemzeti Közszerületi Egyetemmel való együttműködési megállapodás megkötésének bejelentése. Házelnök úr szimbolikusan olvasójegyet adott át három diáknak, akik az egyetem három karát képviselték.

A rendezvény utáni héten a résztvevők számára megküldtük a programelemek rövid leírását, valamint a programban részt vevő munkatársak elérhetőségét, hogy írásban is megerősítsük a szimbolikus, szóbeli szándéknyilatkozatunkat. Erre sok visszajelzés érkezett, jelezve az együttműködési szándékot.

Megkötött együttműködési megállapodások

2015. április 22-én a *Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karával* kötöt-

tünk megállapodást. A megállapodás tartalmi elemei csak keretszerűen vannak rögzítve a dokumentumban, hiszen gyakorlati megvalósításukról folyamatos konzultáció zajlik, a mai napig bővülő kapcsolati hálóval.

A *Nemzeti Közzolgálati Egyetemmel* a megállapodás 2016. február 11-én került megkötésre. Ez a megállapodás túlmutat a könyvtár keretein, hiszen az Országgyűlés Hivatala kötötte az egyetemmel. Az együttműködési megállapodás könyvtárra vonatkozó részében az egyetem oktatói és hallgatói (MA, PHD) számára ingyenes könyvtári beiratkozást biztosítunk. A megállapodás keretében gyűjtőkori együttműködés is megvalósul, főként archiválás és digitalizálás szempontjából. A szakirodalmi ellátás keretén belül kiadványcserére kerül sor. Az egyetem a „Könyvtár, ami összeköt ösztöndíjprogramunkat is támogatja évről évre, melyet most már írásban is rögzítettünk.

A harmadik együttműködő partnerünk, akivel írásbeli megállapodás is született 2016. június 28-án, az *ELTE Állam- és Jogtudományi Kara*. Velük már ezt megelőzően is többféle együttműködési elemet megvalósítottunk, és ennek hivatalos megpecsételése volt az írásbeli formában való rögzítés. Velük még folyamatosan alakulnak a közös programjaink, fontos együttműködő partnerei vagyunk egymásnak.

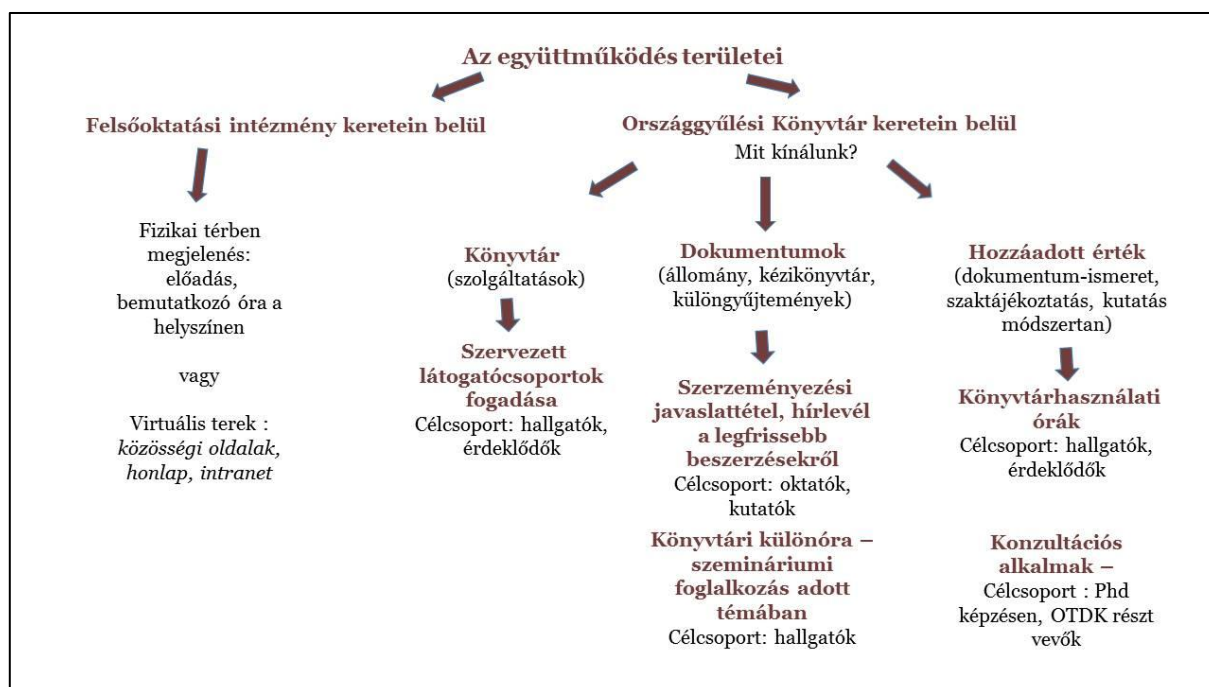
Az írásbeli megállapodásokon kívül nagyon sok szakmai kapcsolat alakult ki az újraindítás óta is, illetve működtetjük a korábbi kapcsolatrendszerünket is. Megvalósulnak a gyűjtőkörünkhöz és a különgyűjteményeinkhez kapcsolódó programelemek, azonban vannak könyvtárszakmai felsőoktatási programjaink is. Későbbiekben kifejtiük azt is, hogy vannak szemináriumi foglalkozások a könyvtárban történelem szakos, informatikus könyvtáros hallgatóknak, dolgozatíró szeminárium, kutatás-módszertani óra nemzetközi tanulmányok szakos hallgatóknak, konzultációs alkalmak más, formálisan nem szerződő jogi karok Phd hallgatói számára.

Az Egyetemi-Kutatóintézeti Együttműködési Program elemei

A programelemek áttekintése, rendszere

A programelemeket úgy próbáltuk kialakítani, hogy színes palettát kínáljunk: minden intézmény, oktató ki tudja választani a számára leghatékonyabbnak ígérkező együttműködési formát (1. ábra).

A programpontok egyik alapvető csoportosítása az, hogy a felsőoktatási intézmény keretein belül, vagy a könyvtár keretein belül valósítjuk meg.

1. ábra Az együttműködés elemei

A felsőoktatási intézmény területén való jelenlét megvalósulhat fizikai valóságban, illetve virtuálisan is. Megjelenhetünk a felsőoktatási intézmények helyszínén előre egyeztetett időpontban, pl. az egyetem rendezvényein. A másik lehetőség, hogy a könyvtár a felsőoktatási intézmény, illetve a kutatóintézetek virtuális felületein jelenik meg.

A másik csoportot a könyvtár keretein belül megvalósítható programpontok képezik: először is beszélhetünk a könyvtár és szolgáltatásainak bemutatásáról, másodsorban az állománnyal és a dokumentumainkkal kapcsolatos elemekről, a harmadik csoportot pedig a hozzáadott értékkel is kiegészített programpontok képezik.

Az első körben a könyvtár és szolgáltatásainak bemutatása zajlik szervezett látogatócsoportok fogadásával.

A következő, a könyvtár állományával, a kézikönyvtárral, a különgyűjteményekkel kapcsolatos programelemeink egyik célcsoportja az együttműködési partnerintézmények oktatói, kutatói, akiket bevonunk a gyűjteményünk alakításába: javaslatot tehetnek kötetek beszerzésére, a külföldi szakirodalom beszerzésére vonatkozó irodalomjegyzékünket véglegesítés előtt véleményeztetjük velük, valamint a beszerzést és a formai feltárást követően hírlevél formájában tájékoztatást kapnak a legfrissebb beszerzéseinkről. A hallgatói célcsoport számára szervezett programelem keretében a dokumentumaink, állományunk bemutatása zajlik könyvtári különóra, másik elnevezéssel: szemináriumi foglalkozás keretében a könyvtár helyiségében.

A könyvtár keretein belül megvalósuló programelemek harmadik nagy csoportját az ún. hozzáadott értékkel megvalósuló elemek képezik: ez a könyvtár szakreferenseinek dokumentumismereti, szaktájékoztatási, kutatás módszertani ismereteinek, tapasztalatainak átadását jelenti.

A programelemek részletes bemutatása, megvalósítási formájuk

A következőkben részletesen bemutatjuk a program egyes elemeit

A konkrét programelemeknél a tartalmi elemzésen túl igyekszünk megosztani az eddigi, lassan két-éves tapasztalatainkat azok megvalósulásáról. Az egyes pontoknál nem mutatjuk be a statisztikai

adatokat, hanem azt az összegző részben tesszük meg egy összefoglaló táblázat közlésével.

Felsőoktatási intézmények keretein belül megvalósuló programelemek

A felsőoktatási intézmények helyszínén való bemutatkozás azt jelenti, hogy a könyvtár munkatársai megjelennek az egyetemeken, főiskolák területén előre egyeztetett időpontban, szolgalmi időszakban, egyetemi napokon, vagy az egyetem rendezvényein.

Ez a programpont az eddigi tapasztalataink szerint olyan formában működőképes, hogy a könyvtár jelenlétét egy egyetemi, főiskolai rendezvény keretein belül biztosítják a szervezők. Ezek a rendezvények nagyon változatosak (az elnevezésüket tekintve is: tréninghét, orientációs napok, diákköri börze), de alapvetően azt célozzák, hogy a hallgatók megismerjék az általuk választott tudományterület információs forrásait (könyvtárakat, kiadókat), vagy kezdőként az adott felsőoktatási intézmény működését, kínálatát, fórumait. Ilyen alkalmakkor általában egy standon, asztalon rendezkedhet be a könyvtár, viszünk szóróanyagot, ajándéktárgyakat. Jelen van egy szakkönyvtárkezelő, mert vezetői döntés értelmében ezeken a „kivonulásokon” beiratkozási akció keretében ingyenesen kínálunk éves olvasójegyet. Mindig jelen van egy szakreferens is, mert fontos számunkra, hogy minden felmerülő kérdést meg tudjunk válaszolni, szakszerűen tudjunk információt szolgáltatni a könyvtárban elérhető dokumentumokról, adatbázisokról is. A magunkkal vitt informatikai eszközön bemutatjuk a katalógusunkat, kínálatunkat. Arra is van lehetőség és már volt példa, hogy hasonló rendezvény keretében előadás hangzott el a könyvtárról. Az illetékes szakreferens prezentáció formájában tartott bemutató előadást, amely magába foglalta az alapinformációkat a könyvtárról, a gyűjtőkorról, az adott tudományterület információs forrásairól. Az a tapasztalat azonban, hogy ilyenkor olyan sokszínű programmal készülnek a felsőoktatási intézmények, hogy a hallgatóknak nehéz mindent befogadni, részt venni a széles kínálatot felsorakoztató programsorozaton. A fizikai megjelenésünk esetében arra is figyelniünk kell, hogy forgalmas helyen, de mégis egy nyugodt szigetet alkotva tudjunk jelen lenni, hogy sokan megtalálhassanak, de elmélyült tájékoztatásra is alkalmat tudjunk biztosítani.

Speciális formája ennek a pontnak az ELTE által évente megrendezett Egyetemi Könyvtári Napo-

kon való részvétel. Fontosnak tartjuk, hogy itt megjelenjünk minden évben, hiszen ilyenkor együtt van jelen minden nagyobb budapesti könyvtár, és fontos, hogy az Országgyűlési Könyvtár is színesítse a kínálati palettát, tekintettel arra, hogy jogi szakkönyvtárként bizonyos karokon tanulók számára csak nálunk hozzáférhető forrásokkal is rendelkezünk.

A felsőoktatási intézmények területén történő megjelenésünk másik formája a virtuális jelenlét megvalósítása: a könyvtár jelenléte a felsőoktatási intézmény közösségi oldalain, honlapján, intranetjén. A terveink között ennek keretében megfogalmaztuk annak lehetőségét, hogy a könyvtár reklámja jelenjen meg a honlapjukon, rövid bemutatkozás, szolgáltatások bemutatása, könyvajánlók, új dokumentumok bemutatása, mindezeket egyéni megállapodás szerint. A célunk alapvetően az, hogy virtuálisan is a könyvtárunkba, vagyis a könyvtárunk honlapjára látogassanak el az érdeklődők. Rendszerint rövid hírként, mint kutatási lehetőség van jelen a könyvtár, linkelési lehetőséggel, továbbá az egyes rendezvényeinkről tájékoztatjuk a felsőoktatási intézmény hallgatóit ezúton is.

Könyvtárban megvalósuló programelemek

Az érdeklődők számára nyilvános közintézményként hagyományosan lehetőséget kínál a könyvtár csoportos látogatásra, melynek keretein belül az igényekhez mérten bemutatjuk az olvasótermet, szolgáltatásainkat. Fogadunk nem szakmai érdeklődő látogatókat is (pl. nyugdíjas csoportokat, középiskolásokat). Sok csoport érkezik hazai könyvtárszakmai egyesületek szervezésében (egyházi könyvtárosok, könyvtári egyesület szekciói), vagy akár külföldi delegációk keretében is (a közelmúltban járt nálunk japán, kínai, bolgár, kazah könyvtári delegáció). Tekintettel arra, hogy a törvényhozás könyvtára vagyunk és a Parlament épületében foglal helyet a könyvtár, ezért gyakoriak a magyar vagy külföldi diplomáciai delegációk látogatásai is. A látogatócsoportok száma az „újra” nyitás óta 70-80 csoport/év.

Az egyetemi-kutatóintézeti program keretében a könyvtár és szolgáltatásainak bemutatása ezek mellett a csoportok mellett *szervezett látogatócsoportok fogadásával* történik. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az oktatókkal előre egyeztetett időpontban, megbeszélte tartalommal fogadjuk az adott felsőoktatási intézmény hallgatóit, körülbelül 20 fős csoportokban. Ezen a másfél órás foglalko-

záson lezajlik a könyvtár bemutatása, elhangzanak alapinformációk a szolgáltatásokról, az állományról, a gyűjteményekről, szóróanyagokat, apró reprezentatív ajándéktárgyakat adunk át a résztvevőknek. A megbeszélte tartalom jelenti az általános kínálatból az igény szerint kiemelt tartalmak ismertetését például gyűjtőkori csoportok esetében az adott tudományterületre fókuszálva mutatjuk be a kézikönyvtárat, adatbázisainkat.

Látogatócsoportok ilyen formában szervezett fogadására általában a szemeszterek elején kerül sor, mivel a felsőoktatásba frissen bekerült hallgatók számára fontos, hogy megismerjék a lehetséges információs forrásokat, kutatási helyeket. Az egyeztetések alkalmával az is felmerült, hogy talán nem is az első év első félévében érdemes felhívni a hallgatók figyelmét a könyvtárra, hanem a szakdolgozat írását megelőzően. Csoportos könyvtárlátogatást szinte minden együttműködési megállapodást kötő partnerintézménnyel szerveztünk már, hiszen ez az alapvető bemutatkozási lehetőségünk, ennek keretében valósul meg a hallgatók konkrét behívása, bevonása a könyvtár falain belülre.

A könyvtár dokumentumaival: állománnyal, kézikönyvtárral, különgyűjteményekkel kapcsolatos programelemek közül a legfontosabb talán, hogy a program keretében a könyvtárral *együttműködő felsőoktatási intézmények, kutatóintézetek oktatói, tanárai szerzeményezési javaslatot tehetnek* a könyvtárnak, illetőleg véleményezik a könyvtár munkatársai, a szakreferensek évente összeállított, friss külföldi szakirodalom beszerzésére vonatkozó javaslatát. Ezzel valójában aktív együttműködés valósul meg a könyvtár állományának (ki)alakításában, a beszerzési politika alakításában, továbbá az együttműködő intézmények oktatói által ajánlott szakirodalom is hozzáférhetővé válhat a könyvtárban. A beszerzési javaslatlista véleményezésére természetesen előzetes konzultáció keretében kérjük fel az érintett szakembereket, hiszen ez jelentős munkaidő-ráfordítást is jelent. Éves átlagban 250–300 könyvcím található ezen a listán. Az érintett szakemberek számára az adott tudományterületi javaslatot küldjük meg, amelyek akár száz körüli tételszámot is tartalmazhatnak. Ezek áttekintése és érdemi véleményezése sokat segít nekünk a friss szakirodalom súlyozásában, fontossági sorrendjének felállításában, hiszen az adott tudományterület elméleti szakemberei a tapasztalataik, kutatásaik eredményeként olyan szempontokat érvényesítenek a válogatásban, amelyet munkatársaink nem tudnak mindig

maradéktalanul megvalósítani. A véleményezési együttműködés keretében már sok esetben hívták fel a figyelmünket valamely fontos, friss kötetre, illetve az is előfordult, hogy egy kötet helyett, tematikájában hasonló, de szakmailag színvonalasabb művet ajánlottak nekünk beszerzésre.

A frissen beszerzett és már beérkezett kötetek formai feltárását követően tudományterületi bontásban megküldjük a felsőoktatási intézmények oktatói, kutatói számára a friss, külföldi szakirodalmi listát, mely kötetek ekkor már elérhetők könyvtárunkban. A hírlevél formájában kiküldött tájékoztató tartalmaz három könyvismertetést, valamint a többi kötet bibliográfiai adatait a katalógus alapján. Ezt a hírlevelet elektronikus formában küldjük meg, és a kutatót, oktatót azonnal elvezeti a könyvtár honlapjára, a katalógushoz, ezzel is motiválva további kutatásra. Az ajánló hasznosságáról már sok pozitív visszajelzés érkezett. Természetesen a hírlevelet elláttuk számlálólóval is, vagyis nyomon tudjuk követni a használatát. Néhány partnerünk a saját kutatási területére vonatkozó szakirodalom beszerzése esetén már menet közben, folyamatosan kéri az erre vonatkozó tájékoztatást. Az ilyen igényekre a szakreferensek személyesen figyelnek és igyekeznek teljesíteni őket.

A könyvtár dokumentumaival kapcsolatos további programelem célcsoportja a felsőoktatási hallgatók. A *könyvtári különóra, másik elnevezéssel szemináriumi foglalkozás* a könyvtár helyiségében oktatási óra megtartásával valósul meg könyvtári dokumentumok felhasználásával adott tudományterületről egy adott témában az oktatóval egyeztetett, tematikában, struktúrában – akár az oktató, akár a szakreferens előadásában. Egy-egy foglalkozáson átlagosan 12-15 fő vesz részt. Ez a programelemünk az, amelyik leginkább épít munkatársaink személyes kapcsolataira. Az esetek többségében az oktató keres meg minket, és kéri a lehetőséget főként valamely szemináriumi csoportja, Phd hallgatók órájának könyvtárban történő megtartására. Ezt a programunkat kibővítettük, és nem csak az együttműködési megállapodást aláíró intézmények számára biztosítjuk. Erre azért is van szükség, mert a gyűjtőköreinken kívül is vannak olyan szakok, tantárgyak, órák, amelyekhez nagyon fontos dokumentumokkal rendelkezünk. Sor került már ennek keretében magyar és külföldi parlamenti dokumentumok felhasználásával óra megtartására. Tartottak már órát például nemzetközi szakos hallgatók számára EU és ENSZ gyűjtemény bemutatásával, a dokumentumok ismertetésével, de volt már könyvtári szemináriumi óra a

jogi információforrásokról, jogtörténeti forrásokról. Kollégák segítséget nyújtottak dolgozatíró szeminárium megtartásához is, illetve gyakorlati tapasztalatszerésre is sor került a digitalizálás témakörében. Ezeket az órákat néha a saját munkatársunk, az adott tudományterületért felelős szakreferens tartja meg, de olyan is előfordul, amikor az oktató ad elő, és csak a dokumentumok kikészítését igényli. Arra is van példa, hogy a szakreferensünk és az oktató együtt tartják meg az órát. A program megindítása óta egyre több ilyen típusú foglalkozást tartunk. A meglévő partnereink folyamatosan visszatérnek diákjaikkal, és új szakmai kapcsolatok is bővítik az alkalmak számát. Munkatársaink körében ez az egyik legnépszerűbb program, mivel itt személyes kapcsolatba kerülünk a potenciális felhasználóinkkal, és a visszajelzéseik alapján olyan élményt nyújtunk számukra, amelynek akár gondolatformáló ereje is van.

A könyvtár keretein belül megvalósuló programelemek harmadik nagy csoportját az *ún. hozzáadott értékkel megvalósuló elemek* képezik: a könyvtár szakreferenseinek dokumentumismereti, szaktájékoztatói, kutatómódszertani ismereteinek, tapasztalatainak átadásával.

A könyvtárhasználati órák keretében az adott tudományterületek nyomtatott és elektronikus információs forrásainak bemutatása történik az illetékes szakreferens tolmácsolásában.

Ez a kurzus a látogatócsoportok fogadása mellett a legrégebben működő népszerűsítő programunk, 2008 óta zajlik. A 11 alkalomból álló, egy félév alatt megvalósuló felhasználóképzés heti egy alkalommal, másfél órás időkeretben, megadott tematikával működik, átlagosan 15 fő részvételével. Az első órákon általános könyvtárbemutató és az Országgyűlés működésének bemutatása történik meg. Egy alkalommal sor kerül az egyes információs források, dokumentumok, katalógusok általános ismertetésére. Ezt követi a fő gyűjtőköreink (jog, politológia, történelem), továbbá a legfontosabb információforrásaink számbavétele. Egy-egy alkalmat szentelünk a különgyűjteményeink, az ENSZ, az EU, a Magyar és a Külföldi Parlamenti Gyűjtemény bemutatására is. A tavalyi év során bevezettük a „Sajtó mint információforrás” című órát is, mert a felhasználóink visszajelzése alapján ezt indokoltnak éreztük. A kurzust egy anyaggyűjtésre vonatkozó módszertani foglalkozás zárja, mely a tudományos közlemények tartalmi és formai követelményeit veszi számba.

A kurzus fennállása óta folyamatosan figyeljük a felhasználói igényeket. Ennek alapján már többször változtattunk a tematikán. Így vezettük be a szakdolgozatírás módszertanával foglalkozó órát, valamint a sajtóismereti foglalkozást. Korábban volt a tematikában gyakorlati óra is, általános információkeresésre, a parlamenti gyűjteményben való keresési technikákra, adatbázis-használatra oktató gyakorlati foglalkozás. Az utóbbi alkalmak tapasztalatára alapozva, ismét fontolóra vettük az ilyen gyakorlati órák visszaállítását.

Mint korábban említettük, a képzést először konkrét célcsoportnak vezettük be. Az ezen részt vevő diákok számára az adott egyetem által igazolt szemináriumi foglalkozást jelent, melyet a kurzus végén egy, az elhangzott ismeretek gyakorlati alkalmazásának képességére irányuló feladatsor megoldása igazol.

2014 óta ezt a kurzust megnyitottuk minden érdeklődő számára. Ez azt jelenti, hogy az olvasóink és együttműködő partnerintézményeink számára meghirdettük és lehetőséget biztosítunk az érdeklődők számára bármelyik alkalmon való szabad részvételre. További terveink között szerepel az egyik együttműködő intézmény kezdeményezése alapján még egy kurzust indítani, amelyet joghallgatók számára testre szabva, az ő érdeklődési területeire fókuszálva alakítunk ki

Szűkebb kör számára biztosítjuk az ún. konzultációs alkalmakat, mivel ezek célcsoportja a Phd, OTDK hallgatók köre. Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy számukra egyéni kutatássegítés zajlik. Itt valósul meg leginkább a hozzáadott érték: a szakreferensek kutatás-módszertani ismereteinek, tapasztalatainak az átadása. Több formában is megvalósulhat ez a programtípus. Néhány esetben ún. „közös indító alkalommal” kezdünk, ahol együtt

jelennek meg a Phd hallgatók, a szakreferensek, és elhangzik az általános ismertető a könyvtárról, valamint a szolgáltatásokról, az állományról, a gyűjteményről, az adatbázisokról. Itt történik meg a személyes kapcsolatfelvétel a tudományterületi szakreferenssel. Ezt követően ismertetjük az adott tudományterület információs forrásait, majd az adott dolgozat kutatási területéről egyéni konzultációt biztosít az illetékes szakreferens, akár személyesen, akár e-mail formájában. Olyan eset is van, amikor nincs ún. „közös indító alkalom”, hanem az oktató felveszi velünk a kapcsolatot, és a hallgatói egyénileg keresik fel a megadott szakreferenst. Ez a konzultáció állhat egyszeri segítségnyújtásból, továbbá állhat rendszeres konzultációból, amikor a kutatása során a hallgató újra és újra felkeresi munkatársunkat.

Összegzés

Az eddigi együttműködési elemeket tekintve elmondható, hogy összesen hat nagy egyetem (budapesti és vidéki egyetem), azok gyűjtőköri karai kerültek velünk kapcsolatba a program eredményeként. Ezek közül hárommal írásbeli megállapodás is született, valamint további intézmények, illetve karaik is megkerestek minket.

2015 áprilisa óta eddig több, mint ezer hallgatót sikerült megszólítani valamelyik program keretében (1. táblázat).

További tervek

A nagyobb budapesti egyetemek gyűjtőköri karainak becsatornázása a jogi karok tekintetében majdnem teljesnek mondható, egy nagy budapesti egyetemmel tervezzük még a formális kapcsolatfelvételt, bár már vannak az intézményeink között együttműködési elemek.

1. táblázat

Eredményeink számokban

Egyetemi-Kutatóintézeti Együttműködési Program számokban						
	Beiratkozás	Előadás külső helyszínen	Szervezett csoportlátogatás	Könyvtár-használati óra	Szemináriumi foglalkozás	Összes
2015. I. félév	25	11	50	0	0	86
2015. II. félév	331	137	95	20	32	615
2016. I. félév	90	0	34	14	62	200
2016. II. félév (2016.11.11-ig)	229	0	114	20	74	437
	675	148	293	54	168	1338

A további gyűjtőkori, történettudományi és politikatudományi karok és kutatóintézetek felkeresése és bevonása még előttünk álló feladat.

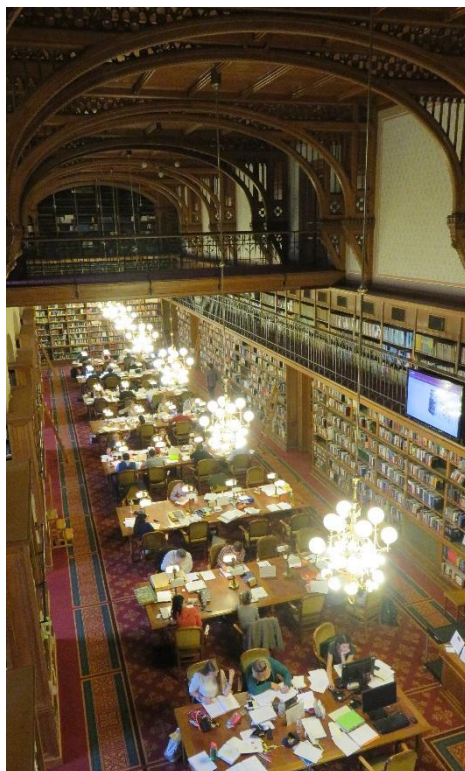
A látogatócsoportok esetében a működő kapcsolatrendszerünkre alapozva szeretnénk még tovább növelni a gyűjtőkori látogatók számát. Nyilvános közintézményként bárki számára nyitva állunk, azonban jogi szakkönyvtárként fontos, hogy azt a célközönséget találjuk és szólítsuk meg, akik számára valóban kincsesbánya lehet a gyűjteményünk.

A szerzeményezési együttműködés és a szemináriumi foglalkozások keretei folyamatosan nőnek a szakmai kapcsolatrendszerünk bővülésével.

Növelni szeretnénk a könyvtárhasználati kurzusaink résztvevőinek számát, és a teljes kurzus, valamint a tematika átformálásával új képzés indítását is tervezzük.

Értékelés

Összességében elmondható, hogy a program az elindítása óta beváltja a hozzá fűzött reményeinket. Úgy értékeljük, hogy érdemes energiát fektetni e program működtetésébe, mivel a nyitás óta több alkalommal megtelt a könyvtár, többször teltházat regisztráltunk, amire egy évtizede nem volt példa. Ugyanakkor a személyes használaton túl, a visszajelzések is azt erősítik meg, hogy egyre nagyobb körben ismernek minket a felsőoktatási és kutatóintézeti körökben is (2. ábra).

2. ábra Az Országgyűlési Könyvtár olvasóterme

Beérkezett: 2016. XI. 16-án.

Tóth Éva

az Országgyűlési Könyvtár
Nyilvános Szolgáltatások Osztályának
vezetője.
E-mail: toth.eva@ogyk.hu

